

Arap İttifakı'nın Yemen'deki Operasyonlarına El Cezire Kanalının Bakışı

Saddam Alnadheef¹

Filiz Bilgin Ülken²

Özet

Bu çalışma, El Cezire kanalının 26 Mart 2015'te başlatılan Yemen'deki Arap İttifakı'nın askeri operasyonlarını nasıl ele aldığını öğrenmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla El Cezire'nin ana haber bültenleri, Katar Devleti'nin Arap İttifakı'ndan çekilmesine yol açan 5 Haziran 2017'deki Katar/Körfez Diplomatik krizi öncesinde ve sonrasında karşılaştırılmıştır. Çalışmada, Katar/Körfez krizi öncesi ve sonrasında 5 Haziran 2016 ve 5 Haziran 2018 tarihleri arasında olayların gerçekleştiği günlere ait 80 ana haber bülteni üzerinde içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Bültenlerin 36'sı Katar krizi öncesinde 44'ü ise Katar krizi sonrasına aittir. Araştırma sonuçlarına göre, El Cezire Katar krizinden önce çoğunlukla Arap İttifakını destekleyen olumlu politik ve askeri haberlere yer verirken Arap İttifakı'nın operasyonlarının neden olduğu olumsuz sonuçlara hiç değinmemiştir. Ancak Katar krizinden sonra El Cezire'nin haberlerinde Arap ittifakını desteklemediği ve bu ittifakı eleştirdiği ortaya çıkmıştır. Kanal, kriz sonrası Arap İttifakı'nın operasyonlarının neden olduğu olumsuz insani haberlere daha çok yer ayırmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yemen Savaşı, El Cezire Kanalı, Arap İttifakı, Kararlılık Fırtınası

¹ Mersin Üniversitesi, Radyo, Sinema ve Televizyon Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, saddamnadheef@gmail.com

² Öğretim Üyesi, Mersin Üniversitesi. E-Posta: filizbilgin77@gmail.com

The View of Al Jazeera Channel's on the Arab Coalition Operations in Yemen

Abstract

This study aims to learn how the Al Jazeera channel dealt with the operations of the Arab Coalition in Yemen, launched on 26 March 2015. For this purpose, Al Jazeera's main newsletters were compared before the Qatar\Gulf diplomatic crisis on 5 June 2017 and after the Qatar\Gulf crisis, which led to the withdrawal of Qatar from the Arab Coalition. Content analysis was performed on 80 main news bulletins between 5 June 2016 and 5 June 2018 before and after the Qatar crisis. 36 of the bulletins were before the Qatar crisis and the other 44 belonged to the aftermath of the Qatar crisis. According to the research results, Al Jazeera gave more space to the positive political and military news supporting the Arab Coalition before the Qatar crisis, but did not mention the negative consequences of the Arab Coalition's Operations. However, after the Qatar crisis, Al Jazeera's news revealed that it did not support the Arab Coalition and criticized this Coalition. The channel has devoted more space to the bad humanitarian news caused by the operations of the Arab Coalition after the crisis.

Key words: Yemen War, Al Jazeera Channel, Arab Coalition, Decisive Storm

Giriş

Birçok araştırmacı; medyanın, özellikle de haber kanallarının, olaylardaki taraflar hakkındaki algılarını sunarak; bunlardan bazılarını meşrulaştırdığını, bazılarını ise tamamen soyutladığını ve marjinal konular üzerinde durarak birçok uluslararası çatışmayı yönettiğini ortaya koymuştur (Salim H. A., 2007, s. 288-339). Bazı konular ise tamamen görmezden gelinmiştir. Örneğin; Vietnam Savaşı, Irak'ın Kuveyt'teki istilasını, Kosova'daki savaş, Bosna-Hersek savaşı, 11 Eylül olayları, Afganistan'a karşı Amerikan askeri hareketi, Irak'ın kitle imha silahlarına sahip olma krizi ve ABD'in Irak istilasına uğraması, İsrail'in Lübnan'ı işgali ve Arap-İsrail çatışması (Salim H. A., 2007, s. 288-339), Arap Baharı devrimleri ve son olarak Yemen'deki Arap askeri operasyonları. Bu nedenle bazı araştırmacılar, çatışmaların gelişiminde medyanın önemini, krizleri ve çatışmaları inceleyen tarafsız bir gözlemci olmadığını vurgulamışlardır. Hatta medya, siyasi ihtiyaçları karşılayan ve siyasi gündemin oluşturulmasına katkıda bulunan gündemler sağlayarak dış politikanın karar verme biçimini şekillendiren bir etken haline gelmiştir (Malik, 2003, s. 86). En büyük Arap haber kanalı olan El Cezire, tıpkı bu şekilde, geniş bir uluslararası ağ olarak Yemen'deki Arap İttifakı'nın operasyonlarına değinmiştir (Almjhar, 2014).

Yemen'deki Şii Husi grubu (Ensarullah) tarafından 21 Eylül 2014'te gerçekleştirilen meşru hükümete karşı İran tarafından desteklenen darbeden sonra, Yemen cumhurbaşkanı ve birkaç bakan ev hapsinde tutulmuştur. Ancak Yemen Cumhurbaşkanı Abdu Rabbo Mansour Hadi 21 Şubat 2015'te kaçmış ve Suudi Arabistan'dan darbeye son vermek için askeri müdahaleye başvurulmasını istemiştir. Bu talep onaylanmış ve Suudi Arabistan (SA), Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve Katar dahil on Arap ülkesinden oluşan Arap İttifakı'nın Yemen'deki askeri operasyonları 26 Mart 2015'te başlatılmıştır. Bunun, Yemen'in modern tarihinde yaşadığı en büyük kriz olduğunu söylenebilir. Daha önce herhangi bir Arap ülkesinde bir darbeye son vermek için Arap Askeri Koalisyonu oluşturulmamışken; Yemen'de 21 Eylül 2014 günü Husi'ler tarafından gerçekleştirilen darbe sonrası 26 Mart 2015'te Arap ittifakı kurulmuş ve askeri operasyonlar başlatılmıştır.

Bu bağlamda El Cezire Kanalının Arap İttifakı'nın Yemen üzerindeki operasyonlarına bakışının nasıl olduğu bu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır. Bu problem

çerçevesinde El Cezire Kanalı'nın Katar/Körfez krizinden önce ve sonra yayınladığı haber bültenleri içerik analizi yoluyla karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Arap ülkeleri arasında en büyük ve çok izlenen kanal olması nedeniyle seçilen Katar Devleti'ne ait El Cezire Kanalı'nın önceleri Yemen'deki Arap Koalisyonu'nun operasyonlarını destekleyen haberler yaparken, 5 Haziran 2017'de Katar ile Körfez Ülkeleri arasındaki diplomatik krizden sonra Katar'ın çekildiği bu ittifaka karşı, Katar Devleti politikası doğrultusunda haberlerini değiştirdiği varsayılmaktadır.

1. El Cezire Kanalı

El Cezire (El Cezire, Türkçe: Ada), Katar merkezli küresel bir haber kanalıdır. Kanal ilk olarak yalnızca Arap dünyasına ilişkin güncel haberlerle yayına başlamış olsa da o zamandan günümüze gelene dek başka kanalları da bünyesinde bulunduran uluslararası bir ağ hâline gelmiştir. Kanal, yaptığı yayınlarla ve özellikle Elkaide lideri Usame bin Ladin'in video görüntülerini ve açıklamalarını yayınlarak dünya çapında dikkat çekmiştir (Ziani, 2014, s. 44).

El Cezire, ilk olarak dönemin Katar emirinin yapmış olduğu 137 milyon dolarlık mali destekle 1996'da kurulmuştur. 1996 yılının sonlarına doğru ise El Cezire yayına başlamıştır (Baba, 2012, s. 13). 2000'li yılların başından itibaren özellikle İkiz Kuleler saldırısı ve birçok İslami terör örgütlerine dair yaptığı haberler ile adını dünya çapında duyurmayı başaran ve hızlı bir çıkış yakalayan El Cezire; Katar merkezli bir haber kanalıdır (Devran, 2018, s. 123).

1.1. El Cezire'nin İdari Yapısı ve Medya Politikası

İzleyici sayısının artması ve El Cezire'nin gelişmesiyle birlikte, kanaldaki çalışan sayısı 3.500'den 7000'e çıkmış ve 18'i Arap ülkelerinde olan 20 ofis yöneticisi de dahil olmak üzere 80'den fazla muhabiri ve 50'den fazla dış ofise ulaşmıştır. El Cezire dünyanın her yerinden haber ve görüntülere ilk elden ulaşmak için büyük uluslararası haber ajanslarının çoğuna abonedir (Şahin, 2018, s. 126).

El Cezire, Katar hükümetini ve politikasını içerde ve dışarda temsil eden bir Katar kanalıdır ve Katar yerel mediasından daha fazla medya bağımsızlığına ve özgürlüğüne sahiptir. El Cezire'nin genel hedefi, Batı kanallarıyla rekabet etmenin dışında, bağımsız ve yeni bir özgür

demokratik medya modeli oluşturmaktır. El Cezire'nin logosu dünyanın en güçlü beşinci markası seçilmiştir (Al-Abed, 2006, s. 46).

1.2. El Cezire Kanal Ağı

El Cezire ağında, 2003 yılının başından itibaren aşağıdaki gibi uzmanlaşmış kanallar bulunmaktadır: El Cezire Canlı, El Cezire Mısır, Belgesel, İngilizce, beIN SPORTS, Çocuk, El Cezire Medya, Eğitim ve Geliştirme Enstitüsü ve El Cezire Araştırma Merkezi (El Cezire, 2015).

Birçok anket ve araştırma, El Cezire'nin Arap ülkelerinde izlenme yüzdesinde ilk sırada yer aldığını doğrulamaktadır. Arap dünyasındaki medya ve siyaset bilimi profesörlerinin görüşlerine ilişkin bir anket, El Cezire izleme yüzdesinin %77.2'ye ulaştığını, geri kalanın ise diğer Arap ve yabancı kanallarda olduğunu göstermiştir (El-Khazandar, 2018, s. 30).

2 Kasım 2019'da El Cezire ağı 23. yıldönümünü kutlamıştır. El Cezire, son iki yılda Arap ülkelerindeki kanallarının ve platformlarının izlenme ve görüntülenme sayısında iki kattan fazla artış kazandığını kaydetmiştir. Haber grubunun başkanı "Hamad Bin Thamer Al Thani" kutlama sırasında, "El Cezire Haber Kanalı" izlenme yüzdesinin Katar'a boykot yapan ülkelerde (Suudi Arabistan, BAE, Bahreyn ve Mısır) ofislerinin kapanmasına rağmen, son iki yılda %120 arttığını açıklamıştır (Aljadid, 2019).

El Cezire, çok sayıda nedene bağlı olarak çok sayıda Arap izleyici arasında en popüler Arap kanalı haline gelebilmiştir (Thuhiba, 2010, s. 132):

1. Düzinelerce başka kanalın varlığına rağmen izleyicilerin beğenisini kazanmayı başaran ilk uzmanlanmış Arapça haber kanalıdır.
2. Kanal, haber materyali sağlamak için mevcut tüm araçları kullanmasını sağlayan yüksek fiziksel yeteneklere sahiptir ve Arap hükümetlerinin kanallarından daha fazla özgürdür.
3. El Cezire, bir televizyon kanalının drama ve çeşitliliğe dayanmadan başarılı olmasının mümkün olduğunu kanıtlamıştır. Bu, haber ve belgesellerin iyi bir şekilde sunulmasının izleyiciyi yakalamak için yeterli olabileceği anlamına gelmektedir.

1.3. El Cezire'nin Yemen'deki Rolü

El Cezire, Eylül 2014'te Husi grubunun başkent Sanaa'da bir darbe düzenlemesiyle ve Husi'yle ittifak eden eski Yemen iktidarından korkarak Yemen'in kuzeyindeki başkent Sanaa'dan ülkenin güneyindeki Taiz'a taşınmıştır. Kanal, darbeye karşı meşru hükümeti desteklemiş, bu nedenle Husi'ler kentin kontrolünü ele geçirdikten sonra ofis kapatılmıştır. Ardından, Mart 2015'in sonunda Suudi Arabistan'ın liderliğindeki Arap koalisyonu Husi'yi bombalamaya başlamış ve şehri Husi'lerden alındıktan sonra El Cezire bürosu yeniden açılmıştır.

El Cezire, Katar Arap İttifakı'ndayken Yemen'deki Arap askeri ittifakını desteklemiş, ancak Katar'ın ittifaktan çekilmesinden sonra Arap ittifakının çalışmalarını eleştirmeye başlamıştır. Bütün bu olaylardan sonra, Arap Koalisyonu, Taiz'daki Ulusal Ordunun liderliğinden El Cezire'nin bürosunun kapatılmasını talep etmiş ve 1 Ocak 2018'de Aden ve Marib gibi diğer şehirlerin de büroları kapatılmıştır (Sharq, 2018, s. 11). Tüm bunlar Yemen sokaklarında büyük bir tepki doğurmuştur.

El Cezire Arap ittifakının kendisine karşı çıkmasına ve Yemen'de ofislerinin bulunmamasına rağmen Yemen'deki olayları aktarmaya devam etmekte ve Yemenliler tarafından takip edilmektedir.

2. Arap İttifakı ve Operasyonlar

Arap İttifakı, Suudi Arabistan tarafından 25 Mart 2015'te Yemen'e yapılan askeri müdahale başlatıldığında kullanılan "Kararlılık Fırtınası" bayrağı altında kurulan bir askeri ittifaktır. Yemen Cumhurbaşkanı Abed Rabbo Mansour Hadi'nin 24 Mart 2015'te Körfez Arap Devletlerinin liderlerine birer mektup göndermesiyle ittifak için ilk adım atılmıştır. Mektupta, Yemen Cumhuriyeti'nin güvenliğindeki ağır ve son derece ciddi bozulma durumu, İran tarafından desteklenen Husi'lerin saldırı eylemleriyle beraber ülke üzerinde hegemonya kurulduğu ve bölgede bir etki merkezi haline getirildiği açıklanmıştır (Oğlu, 2015).

Arap koalisyonu, Husi darbesini sona erdirmek ve Yemen meşruiyetini eski haline getirmek için kurulmuştur. İttifakta Suudi Arabistan, Bahreyn, Kuveyt, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri, Mısır, Sudan, Ürdün, Fas ve Pakistan vardır (Hasan, 2015, s. 7). Operasyonlar,

Suudi Kralliyet Hava Kuvvetleri'nin (RAF) Husi'ler ve Ali Abdullah Salih'in kuvvetlerine ağır hava saldırısı düzenlediği 26 Mart 2015 Perşembe günü başlamıştır. Operasyonun ilk saatinde Yemen'in hava sahası kapatılmış ve hava savunma sistemleri ile askeri iletişim sistemleri yok edilmiştir. Suudi Arabistan, Yemen hava sahasının kapatıldığını ve Yemen limanlarına yaklaşılmaması gerektiğini duyurmuştur. Operasyonlar, Yemen Devlet Başkanı Abed Rabbo Mansour Hadi'nin güney illerinde büyük bir saldırı başlatan Husi'nin durdurulması yönündeki bir talebin ardından gelmiş ve başkan Hadi'nin 2014 yılındaki darbeden sonra kaçmak zorunda kaldığı Aden şehrinin ele geçirilmesini sağlamıştır (Hasan, 2015, s. 8).

2.1. Umudun Geri Dönüşü

21 Nisan 2015 tarihinde, Suudi Arabistan, Kararlılık Fırtınası operasyonunun sona erdiğini ve Suudi Arabistan ve komşu ülkelerin güvenliğini tehdit eden ağır silahların ve balistik füzelerin imhasından sonra hedeflerine ulaştığını açıklamıştır (Al-Masry, 2015, s. 23). Ancak koalisyon, aslında Husi isyancılarının gücünü tahrip edememiş, Yemen'in güney illerine doğru ilerlemelerini durduramamış, Yemen-Suudi sınırına saldırı başlatmasını engelleyememiştir. Yemen Devlet Başkanı Abdo Rabbo Mansour Hadi, o dönemde hükümeti ile birlikte Suudi Arabistan'daydı. Suudi Arabistan, "Umudun Geri Dönüşü" adlı bir operasyonla siyasi operasyonun sürdürülmesine, yabancı uyruklu kişilerin tahliyesine yardım edilmesine, yaralılara tıbbi yardımın yoğunlaştırılmasına ve diğer insani yardımları sağlama konusunda uluslararası çabalara yer açmaya yönelik bir adım attığını açıklamıştır.

14 Temmuz 2015'te, Yemen hükümet kuvvetleri koalisyondan aldığı deniz ve hava desteğiyle birlikte Aden'de Altın Ok Operasyonu adlı bir kara operasyonu başlatmıştır. Askerler, Suudi Arabistan ve BAE'nin Yemen'e verdiği yüzlerce zırhlı araç ve tankla desteklenerek şehire denizden girmiş ve Husi'leri Aden'den ve güneydeki Lahj, Dali, Shabwa ve Abyan illerinin büyük bölümünden çıkarmayı başarmıştır. Suudi Arabistan'dan gelen diğer birlikler Yemen'in kuzeyine ilerlemiş, Marib ve Jouf valiliklerinin büyük bölümünün kontrolünü ele geçirmiştir (Washington Araştırma Enstitüsü, 2015, s. 1-4).

Böylece meşru hükümet, Riyad'dan Aden'e dönmüş ve merkez bankası 19 Eylül 2016'da Sanaa'dan Aden'e transfer edilmiştir (Aralarabiyaya Kanalı, 2015). Günümüzde hala askeri operasyonlar, meşru ordu ve Arap ittifakı ile Husi'ler arasında sürmekte ve Husi'ler askeri

olarak İran tarafından desteklenmektedir. Tüm bu yaşananlar sonucunda ise Yemen'de Husi'lerin kontrolü altındaki bölgelerde maaşlar verilmemekte, su ve elektriğin tamamen kesilmesi nedeniyle insanlar sıkıntı yaşamaktadır. Özellikle Husi'ler tarafından kuşatılmış olan Taiz şehrinde sağlık hizmetlerinin olmaması, bu durumu daha da zorlaştırmaktadır.

5 Haziran 2017'de, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) Katar'ın, İran'la arasındaki ilişkilerin iyileştiğini ve Elkaide ve Müslüman Kardeşler'i desteklediğini iddia etmesi siyasi bir krize neden olmuştur. Daha sonra Katar, Arap Koalisyonu'ndan çekildiğini açıklamış ve Yemen'de savaşı üç yıl boyunca çözmediği için BAE'yi ülkeyi yok etmek, bölmek istemekle, Suudi Arabistan ve Arap İttifakı'nı da Yemen'deki durumu bilerek kurcalama ve başarısız olmakla suçlamıştır (Abdülhasan, 2017, s. 6).

2.2. Yemen'de İnsani Durumun Bozulması

Arap İttifakı'nın askeri operasyonları Husi'ye geri adım arttırsa da bazı olumsuz olaylara da neden olmuştur. Çatışmalar sonucu birçok Yemenli ölmüş ve hastalık ve açlık önemli bir seviyeye ulaşmıştır (Beckerle, 2016, s. 14).

Yemen'de açlık savaşın başlamasından bu yana artmış ve 3 milyondan fazla çocuk 2018'in sonuna kadar yetersiz beslenmeden dolayı acı çekmektedir. Dünya Gıda Programının (WFP) çalışması, yaklaşık 13 milyon insanın ağır gıda yetersizliği ile karşı karşıya olduğunu göstermiştir. Bunlardan 6 milyonu acil durumdadır ve günlük hayatlarını idame ettirememektedir ve aşırı derecede yüksek ve kötüleşen yetersiz beslenme oranlarından muzdariptir (WFP, 2019, s. 3-5).

Unicef'in (2018) araştırmasına göre, Yemen'de koleranın yayılması, sağlık sisteminin bozulmasıyla, ilaç sıkıntısı, istihdam yetersizliği, maddi desteğin yetersizliği ve çalışanların maaşlarının ödenememesinden dolayı hastaneler üzerinde büyük bir baskı oluşmuştur. 2018'e kadar kolera enfeksiyonu kapan insan sayısı yarım milyon, ölenlerin sayısı ise yaklaşık iki binden fazladır. Ayrıca, dang humması ve difteri gibi diğer salgınlar da yayılmıştır.

Yemen Ulaştırma Bakanlığı'na (2019) göre İttifak'ın operasyonları nedeniyle üçte ikisi bozulan Yemen altyapısının yarısı tamamen imha edilmiş ve maddi kayıp; Yemen Ulaştırma

Bakanlığı tarafından 100 milyar dolar olarak açıklanmıştır. Bu açıklama, Yemen'i yeniden inşa etmenin tahmini maliyeti olarak düşünülebilir.

3. Katar İle Körfez Ülkeleri Arasındaki Diplomatik Kriz ve Katar'ın Yemen'deki Arap Askeri İttifakından Çekilmesi

Katar ve Suudi Arabistan arasındaki ilişkiler; Suudi Arabistan, Katar'ın kendisine ait El-İhsa bölgesinin bir parçası olarak dahil edilmesini istediği 20. yüzyılın başlarından beri kök salmıştır (Alyoum, 2017).

5 Haziran 2017'de Suudi Arabistan, Katar'la diplomatik ilişkilerin kesildiğini ve Katar'ın Yemen'de Husi'lere karşı Suudi liderliğindeki Arap ittifakından çekildiğini açıklamıştır. Katar Devleti, Yemen'deki koalisyon savaşının başlamasından bu yana ittifaka katılmış, orta-ağır askeri teçhizat ve uzun-orta menzilli füzelerle desteklenen 1000'den fazla Katar askerinden oluşan kara kuvvetini göndermiştir. Ayrıca, Husi'lere yönelik hava saldırılarını 10 savaş uçağıyla desteklemiştir. Tüm bunlara Doha'nın (El Cezire) Kararlılık Fırtınası'ndan "Umudun Geri Dönüşü" kampanyasına kadar olan süreçte muazzam medya imparatorluğu desteği eşlik etmiştir (El-Masry, 2017, s. 10-12).

3.1. Körfez Krizinin Nedenleri

Katar'ı uluslararası düzeyde boykot eden ülkeler, kampanyanın ardında yatan sebepleri ve nedenleri belirtmemiş ve yalnızca suçlamışlardır. Bu ülkeler Katar'a aşağıdakiler gibi birçok suçlamada bulunmuşlardır:

- Körfez ülkeleride terör örgütü olarak kabul edilen Müslüman Kardeşler, İslam Devleti (İşid) ve Husi'ler gibi aşırılık yanlısı grupları desteklemek.
- Körfez ülkeleri karşısında İran'ı desteklemek.
- Bu ülkelerin güvenliğini istikrarsızlaştırmaya çalışmak.
- Vatandaşları Bahreyn ve Mısır'daki gibi hükümetlerine karşı kışkırtmak.

7 Haziran 2017'de yani Körfez krizinin başlamasından iki gün sonra, Türk parlamentosu, Katar'da bir Türk askeri üssünde beş bin Türk askerinin görevine izin veren bir yasayı onaylamıştır. Yasa, Türkiye ile Katar arasındaki, Katar topraklarında Türk kara kuvvetlerinin varlığına izin veren bir anlaşmanın onaylanmasının yanı sıra, iki ülke arasında

jandarmanın eğitimi ve rehabilitasyonu konusunda askeri işbirliğinin onaylanmasını da içermektedir (Barakat, 2019, s. 7).

3.2. Körfez Ülkelerinin Talepleri

5 Haziran 2017'de, Kuveyt emiri Sabah El-Ahmad Al-Sabah, Katar emiri Tamim Bin Hamad'dan durumu tırmandırmamak ve Körfez ülkeleri arasındaki ilişkilerde gerginliği gidermek için bir fırsat istemiştir. Boykot ülkeleri, Kuveyt'in krizi çözme talebini kabul edip Katar'a Körfez'in taleplerine cevap vermek için 48 saat süre vermiştir (Qurban, 2017, s. 4).

Kuveyt, 22 Haziran 2017'de Katar'a dört ülkeden (Suudi Arabistan, BAE, Bahreyn ve Mısır) 13 talebi içeren bir liste vermiştir. Boykot ülkeleri, Katar'a son çare olarak uygulanması için 10 gün süre vermiştir. Ancak Katar, müzakerelerin koşulsuz bir şekilde mümkün olduğunu açıklayarak reddetmiştir. Bu talepler aşağıda sıralanmıştır (France-Press Ajansı, 2017):

1. El Cezire'yi ve bağlantılı istasyonlarını kapat.
2. İran'la olan diplomatik ilişkileri kes ve İran'daki ofislerini kapat. İran Devrim Muhafızları üyelerini Katar'dan gönder. İran'la askeri işbirliğini sonlandır. İran'la ticarete ABD yaptırımlarına uy.
3. Müslüman Kardeşler, IŞİD ve Lübnan Hizbullah'ı gibi 'terörist organizasyonlar'la ilişkisini bitir. Resmi olarak bu yapıları terörist ilan et.
4. Arabi21, Rassd, Al Arabiya Al-Jadeed ve Middle East Eye da dahil olmak üzere direkt veya dolaylı yoldan Katar fonlu olan medya kuruluşlarını kapat.
5. Türkiye'nin Katar'daki askeri varlığını derhal iptal et. Katar toprağında Türkiye'yle askeri işbirliğini bitir.

3.3. Krizin Katar'a Etkisi

Kriz neticesinde Suudi Arabistan, Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Mısır Arap Cumhuriyeti ve Fas Katar'a hava trafiği için hava yolunu, denizcilik için limanlarını ve karasularını kapatmışlardır. Suudi Arabistan Katar'a kara sınırını da kapatmıştır. Ayrıca, Suudi Arabistan, Bahreyn ve BAE vatandaşlarının Katar'a seyahat etmeleri, Katar'da kalmaları veya Katar'dan geçmeleri engellenmiş, Katarlıların da bu ülkelerin topraklarına girmeleri veya buralardan geçmeleri engellenmiştir (Alaraby, 2017, s. 43).

4. Bulgular ve Yorumlama

El Cezire kanalının, Arap İttifakı'nın Yemen üzerindeki operasyonlarına Katar/Körfez krizi sonrasındaki bakışının nasıl olduğunu ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışma, nitel ve nicel içerik analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi yöntemi, elde olan verileri özetleyerek standartlaştırma, karşılaştırma veya başka bir şekle dönüştürme şeklinde gerçekleştirilen bir yöntemdir. Sosyopolitik, ekonomik ve psikolojik ihtiyaçları gideren ve nesnellik, sistemlilik ve genellik özelliklerini taşımaktadır (Arslan, 2014).

Amaçlı örneklem kullanımıyla Katar/Körfez krizi öncesi ve sonrasında 5 Haziran 2016 ve 5 Haziran 2018 tarihleri arasında tüm ana haber bültenleri üzerinde içerik analizi gerçekleştirilmiştir. 5 Haziran 2017'de ortaya çıkan Katar/Körfez Krizi'nden bir yıl öncesine kadar olan 36 bülten ve bir yıl sonrasındaki 44 bülten, çalışmanın örneklemine oluşturmaktadır.

Öncelikle, “Yemen'deki Arap İttifakı'nın Operasyonları” çalışmasıyla ilgili El Cezire'nin YouTube kanalında bulunan ana haber bülteni arşivlerinin incelemesi yapılmıştır. El Cezire'de Yemen kriziyle ilgili yayınlanan 80 bültenin yarısı Katar/Körfez krizinin bir yıl öncesinden, diğer yarısı ise çalışmanın amacına en iyi şekilde ulaşmasını sağlamak için krizin bir sonraki yılından seçilmiştir.

Analizin Geçerliliği; Çalışmanın amaçlarına ulaşabilmek için yöntemin veya ölçüm aracının geçerliliği anlamına gelmektedir. Yani, ölçümün geçerli olması, ölçme aracının ölçmeyi planladığı özellikleri gerçekten ölçüyor olduğu anlamına gelir. Geçerlilik için bir deney, test ya da ölçek, tekrarlayan ölçümlerde de aynı sonucu vermesi şarttır. Geçerlilik, araştırmanın genel doğruluğunu zedeleyebilecek hataların bulunmaması durumudur (Şencan, 2005, s. 50-420). İçerik analiz formu, araştırma aracının geçerliliğini doğrulamak ve varsa gerekli değişiklikleri eklemek için İletişim Fakültesinin iki öğretim üyesi tarafından değerlendirilmiştir.

Analizin Güvenilirliği; Güvenilirlik, yapılan ölçümün tutarlı olmasının ölçütüdür. Ölçüm sonuçları farklı yerlerde uygulandığı zaman da benzer sonucu vermelidir. Yani bağımsız ölçümlerde benzer ve yakın sonuç alınmalıdır. Güvenilirlik; ölçeğin, ölçülmek istenen özelliği ne ölçüde doğru ölçtüğünü, ölçeğin üretkenliğini ve sürekliliğini gösterir. Güvenilirlik için testin tekrarlanabilir ve aktarılabilir olması şarttır (Robson, 1998, s. 66-75). Dolayısıyla doğru

sonuçlar elde etmek için çalışmanın örnekleminin bir kısmının yeniden analizi, formun yeniden uygulanması anlamına gelmektedir. Çalışma örnekleminin %20'si başka bir araştırmacı tarafından (Medya Kültür ve Kent Çalışmaları Anabilim Dalında doktora öğrencisi) tekrar analiz edilmiş ve sonuçlarının araştırmacının sonuçlarına %90 uyduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışmada, El Cezire'nin temsili bir örneğinde Yemen'deki Arap Koalisyonu'nun operasyonlarının haber kapsamalarının çerçevelerini tanımlamak için; aracın birimleri, önlemleri ve kategorilerinin tanımlanması ve taslaklanması yoluyla yapılmıştır. Araştırmacı sayım ve ölçüm için üç birim kullanmıştır:

1. Konu Birimi (sayı ya da sıklık): Haber içeriğindeki farklı ifadelerden konu ve fikirleri almak için yapılan konunun bir analizidir (Abdelazim, 2012, s. 124).
2. Zaman Birimi: El Cezire'deki Yemen krizi konusuna odaklanmak ve ilgi alanını öğrenmek için dakika ve saniye cinsinden haber içeriğinin zamanını (en küçük zaman birimi olarak) ölçmektir (Mazahra, 2012, s. 164).
3. Medya İçeriği Birimi: Araştırmacı tarafından analiz edilen entegre medya birimidir. Medya ürünü; üretici tarafından halka sunulmak için kullanılır ve bu kitap, hikaye, tiyatro, televizyon programı veya bülten olabilmektedir. Araştırmacı; TV haber bültenini politik, ekonomi, spor vb. kategorilere ayrabilmektedir (Al-Hamdani, 2006, s. 124).

Kategoriler, araştırmacının, içeriğin kalitesine ve analizin amacına göre hazırladığı bir sınıflandırmalar setidir. Kategoriler; araştırmacı tarafından içeriği tanımlamada, sonuçların kolay ve erişilebilir bir şekilde analiz edilmesine ve elde edilmesine olanak tanıyan mümkün olan en yüksek nesnellik derecesine göre sınıflandırılmasında kullanılmaktadır (Hassan, 1992: 123).

Haber bültenlerine yönelik olan içerik analizi formu, özel form kategorileri ve içerik kategorilerini içermektedir. Ayrıca çerçevelerin göstergelerini ve bunların miktarlarını elde etmek için haber çerçeveleri kategorilerini içermektedir. Haber çerçevesinin nicel ve nitel analizinin yanı sıra, mesajların hedefine ulaşmasını ve değişkenlerin aşağıdaki gibi ölçülmesini dikkate alınmıştır. Aşağıda Katar Krizinden önce ve sonra El Cezire'deki Yemen Kriziyle ilgili haber bültenlerinin analiz sonuçları bulunmaktadır:

4.1. Yemen Kriziyle İlgili Haber Kaynakları

Bu kategori, kanalın haber kaynaklarını ortaya koymaktadır. Araştırmacı, haber kaynaklarını spikerin söylediklerine veya ekranın alt kısmında başlıkta yazılanlara veya haber kaynağı logosunun ekranda görünmesine göre sınıflandırmıştır.

Tablo 1. El Cezire Tarafından Onaylanmış Haber Kaynakları

Katar/Körfez Krizinden Önce			Katar/Körfez Krizinden Sonra		
Haberin Kaynağı	Sayı	Oran %	Haberin Kaynağı	Sayı	Oran %
Muhabir	27	46,6	Örgüt	31	29
Yetkili	13	22,4	İnternet	17	16
Haber Ajansı	7	12,1	Yetkili	17	16
Aktivist	4	6,9	Haber Ajansı	10	9,3
Diğer	3	5,2	Aktivist	10	9,3
İnternet	2	3,4	Muhabir	8	7,5
Başka Bir Kanal	1	1,7	Gazete	7	6,5
Örgüt	1	1,7	Başka Bir Kanal	4	3,6
Gazete	0	0	Diğer	3	2,8
Radyo	0	0	Radyo	0	0
Toplam	58	100	Toplam	107	100

Katar/Körfez krizinden önce yayınlanan 36 haber bülteni, Yemen hakkında toplamda 58 haber içermektedir. Katar krizinden önce, kanalın muhabirlerinden elde ettiği haberlerin %46,6'lık bir oranla en çok kullanılan haber kaynağı olduğu görülmüştür. Yetkililerden elde edilen haberlerin oranı %22,4'tür. Haber ajansına atfedilen haberlerin oranı %12,1, aktivistlerden elde edilen haberlerin oranı ise %6,9'dur. Diğer kategorisine giren haber oranı %5,2'dir. İnternet kaynaklı haberlerin toplam haberlere göre oranı %3,4'tür. Başka kanallardan alınan ve örgütlerden gelen haberlerin her birinin oranı %1,7'dir.

Katar/Körfez krizinden sonra yayınlanan 44 haber bülteni, Yemen hakkında toplamda 107 haber içermektedir. Katar krizi sonrasında örgütlerden elde edilen haberlerin %29'luk bir oranla en çok kullanılan haber kaynağı olduğu sonucuna varılmıştır. İnternette ve yetkililerden gelen haberler %16, Haber ajansı ve Aktivistlere atfedilen haberlerin her birinin oranı %9,3,

kanal muhabirlerinden alınan haberler %7,5, gazetelerden gelen haberlerin oranı %6,5, başka kanallardan alınan haberlerin oranı %3,6'dır. Diğer kategorisinin oranı ise %2,8'dir.

Katar krizinden önce, kanal, kendi muhabirlerinden gelen kaynaklara büyük ölçüde bağımlıydı. İkinci sırada ise haber kaynaklarını çoğunlukla Yemen Meşrû Hükümeti ve Arap Koalisyonu yetkililerinden gelenler oluşturmuştur. Ayrıca haberlerin büyük bir kısmı da Yemen ve Arap İttifakı'na ait olan haber ajanslarından gelmiştir.

Katar krizi sonrasında durum değişmiştir ve kaynakların çoğu Arap koalisyonunu ve Yemen'deki savaşı eleştiren sivil toplum örgütü kaynaklı olmuştur. El- Cezire'nin Yemen bürolarının kapatılması nedeniyle kendi kaynakları zayıflamış ve bu yüzden bilgiler Yemen hükümet yetkilileri, Husi'den ve ayrıca internetten gelmiştir. Geriye kalan kaynaklar ise, Arap koalisyonunu eleştiren ve Yemen'de bulunmasına karşı çıkan yabancı haber ajansları ve sahadaki aktivistlerden gelmiştir. El Cezire, ittifakla ilgili olumsuz haberleri kendisine değil, o kaynaklara atfetmek için bu kaynaklara güvenmiştir. Bununla, bu haberin doğru mu yanlış mı olduğu konusunda sorumluluktan kaçmıştır.

4.2. Yemen Krizi İle İlgili Haber Sunma Biçimi

Bu kategori, El Cezire kanalında haberi vurgulama unsurlarının bilinmesi için haber sunum biçimini açıklamaktadır. Bu kategori önemlidir ve araştırmacı haberleri, vurgulama unsurlarına göre sınıflandırmıştır.

Tablo 2. El Cezire Kanalında Yemen Krizi İle İlgili Haber Sunma Biçimi

Katar Krizinden Önce			Katar Krizinden Sonra		
Haber Sunma Biçimi	Sayı	Oran %	Haber Sunma Biçimi	Sayı	Oran %
Haber VTR	51	43	Haber VTR	104	46,3
DSF	48	41	DSF	72	32
Kam spiker	10	8,5	Kam spiker	35	15,5
Canlı Bağlantı	5	4,1	Canlı Bağlantı	14	6,2
Stüdyo Konuk	4	3.4	Stüdyo Konuk	0	0
Toplam	118	100	Toplam	225	100

Katar krizinden önce El Cezire Kanalında Yemen ile ilgili 58 haberin bültenler içindeki sunum sırası şu şekildedir: Haber VTR ile yapılan haberlerin oranı %43, %41 oranında DSF, Kam spiker ile sunulan haberler %8,5, Canlı Bağlantı ile yapılan haberler %4,1, Stüdyo Konuk ile yapılan haberler ise %3,4'tür.

Katar krizinden sonra El Cezire Kanalında Yemen ile ilgili 107 haberin bültenler içindeki sunum sırası şu şekildedir: Haberler %46,3 oranında Haber VTR tarafından desteklenmiştir. DSF ile %32 oranında gösterilmiştir. Kam spiker ile gelen haberlerin oranı %15,5, Canlı Bağlantı ile yapılan haberler ise %6,2 oranındadır. Haberler Stüdyo Konuk tarafından hiç desteklenmemiştir.

Katar krizi öncesinde, haberlerin neredeyse yarısında spiker tarafından yapılan haber VTR'nin kullanıldığı, haberlerin yarısından biraz azında ise DSF (canlı görüntüler, grafikler ve haritalar, açıklama, yazılı adresler, arşiv) kullanıldığı görülmüştür. El Cezire, bazı haberleri olay yerinden alınan canlı bağlantılar ile desteklemiştir. Kam Spiker ile gelen haberlerin çok az olduğu ve Arap ittifakını destekleyen stüdyo konuklarından da haber geldiği unutulmamalıdır. Ancak hepsinden önemlisi, El Cezire Yemen'e karşı savaş verilirken Arap Koalisyonu desteklemek ve imajını güzelleştirmek için kullanıldığı görüntüler göstermiştir.

Resim 1. Suudi Arabistan Büyükelçisi İle Arap Koalisyonu'nun Yemen'deki Operasyonları ile İlgili Görüşme

Kaynak: El Cezire Kanalı (2016), <https://www.aljazeera.net/encyclopedia/aljazeeranetwork/>

Resim 2. Yemen Milli Ordusu'nun Zaferlerinin ve Popüler Direnişin Arap İttifak Uçaklarının Desteğiyle Gösterimi

Kaynak: El Cezire Kanalı (2017), <https://www.aljazeera.net/encyclopedia/events/>

Katar krizi sonrasında ise durum, El Cezire'nin Yemen büroları kapatıldığı için değişmiş ve artık olay yerinden yeterince canlı görüntü ve kaynak kullanılamamıştır. Bunun yerine arşiv kullanıldığından DSF şeklinde yapılan haberlerin oranının oldukça yüksek çıktığı görülmüştür. Haber VTR şeklinde hazırlanan haberler ile kam spiker haberlerinin yüzdesi yükselmiştir. Muhabir tarafından olay yerinde yapılan canlı haberler kriz sonrası El Cezire'nin Yemen bürosu kapatıldığından dolayı çok azalmıştır. Canlı bağlantılar daha çok Yemen dışındaki yetkililer ve gazetecilerle yapılmıştır. Ayrıca Husi yetkililerinden izin alıp onlara telefon ve uydu üzerinden yapılan bağlantılarla haberlerinde yer vermesi de önemli bir bulgu olarak görülmektedir. Kanal bu şekilde bu sorunun üstesinden gelmeye çalışıp, resmi açıklamalar ve uzmanlarla diyalogların yanı sıra olay yerinden olmayan arşiv görüntüleri ile haberlerine destek sağlamıştır. Tüm bunlar hakkında çarpıcı olan; El Cezire, Arap koalisyonuna zarar veren ve Yemen'e karşı savaşta koalisyona hizmet etmeyen sert görüntüler kullanmıştır.

Resim 3. Yemen’de Çocuk Ölümleri ve Sakatlanmalarıyla İlgili Uluslararası Bir Haber

Kaynak: El Cezire Kanalı (2017), <https://www.aljazeera.net/encyclopedia/events/2017/%D>

Resim 4. Arap Koalisyonu Hava Saldırıları ile İlgili Haber

Kaynak: El Cezire Kanalı (2018), <https://www.aljazeera.net/news/reportsandinterviews/2018>

Katar krizinden önce, El Cezire sadece meşru hükümete ve Arap ittifakına odaklanmış ancak Katar krizinden sonra her partiye haberlerinde yer vermiştir. Bu sıradan bir durum olarak görülse de Katar krizinden önce durum böyle değildir. Dikkat çekici bir şekilde, El Cezire krizden sonra stüdyoda konuk ağırlayamamıştır. Çünkü Katar krizinden sonra Yemen hükümeti ve Arap ittifakından hiçbir yetkili artık Yemen'deki Arap koalisyonuna karşı politikasını değiştiren El- Cezire'nin programlarına katılmak istememiştir. Ayrıca El Cezire, hükümet güçlerinin ve Arap koalisyonunun kontrolü altında bulunan havaalanlarının kapatılması ve savaş nedeniyle Yemen'den çıkamadıkları için ekranlarına taşıyamamıştır.

4.3. Yemen Kriziyle İlgili Haberlerin Uzunluğu

Haberin uzunluğu, kanalın konuya verdiği önemi göstermektedir. Haberin uzunluğu, dakika cinsinden süresi ölçülerek belirlenmiştir. Buna göre, haberler kısa, uzun ve orta uzunlukta olmak üzere sınıflandırılmıştır.

Tablo 3. El Cezire Kanalında Yemen Krizi İle İlgili Haberlerin Uzunluğu

Katar Krizinden Önce			Katar Krizinden Sonra		
Haberin Uzunluğu	Sayı	Oran %	Haberin Uzunluğu	Sayı	Oran %
Kısa Bir Dakikadan Az	25	43	Kısa Bir Dakikadan Az	43	40,2
Uzun İki Dakikadan Fazla	24	41,5	Uzun İki Dakikadan Fazla	42	39,3
Orta Bir Dakikadan İki Dakikaya Kadar	9	15,5	Orta Bir Dakikadan İki Dakikaya Kadar	22	20,5
Toplam	58	100	Toplam	107	100

Katar krizinden önceki sonuçlar şöyledir: Kısa haberler, toplam haberlerin %43'ünü oluşturmaktadır. Uzun haberler %41,5'lik bir orandadır. Orta uzunluktaki haberler ise %15,5'lik orana sahiptir. Katar krizinden sonra ise en yüksek oran %40,2'yle kısa haberler kategorisine aittir. Uzun haberler %39,3 oranda ikinci sırada yer almaktadır. Orta uzunluktaki haberler ise %20,5 oranındadır.

Katar krizinden önce kanal, Yemen konusuna büyük ilgi göstermiştir. Yemen ile ilgili haberler çok fazla olduğu için haberlerin çoğu kısa sürelidir. İkinci olarak uzun haberlerin oranı ise kısa haberlere yakındır.

Katar krizi sonrasında pek çok haber kısadır. Kanal, Yemen hakkında önceki dönemden birçok haber ve çeşitli konulara yer vermiştir. İkinci olarak, uzun haberlere arşiv raporları ve diyaloglar eşlik etmiştir ve kısa haber sayısına çok yakındır. Sonuç olarak, her iki dönemde de haberlerin uzunlukları benzerdir ve bu; El Cezire'nin Yemen krizine olan ilgisinin, hem Katar'ın Arap koalisyonunda olduğu zamanlar yani Katar krizinden önce ve hem de koalisyondan çekildikten sonra olduğunu göstermiştir.

Yemen ile ilgili artan haber sayısından dolayı El Cezire tüm haberlere yeteri kadar zaman ayıramamıştır. Doğal olarak, raporlar, diyaloglar ve stüdyo konukları tarafından desteklenen haberler uzundur ve kısa haberler bunları içermemektedir. Ancak kısa haber sayısı oldukça fazladır. Orta haber sayısı azdır ve El Cezire bunlara çok fazla yer vermemiştir. Bu yüzden bu haberler; raporlar, stüdyo konuklarıyla diyaloglar vb. içermemiştir.

4.4. Yemen Kriziyle İlgili Haberlerin Sunum Sırası

Bu kategori, kanalın olaya ne kadar öncelik verdiğini öğrenmek için haber ögesinin bültende hangi sırayla sunulduğunu belirlemektedir. Buna göre haberler birinci, ikinci, üçüncü vb. şeklinde bültenlerdeki sıralamasına göre sınıflandırılmıştır.

Tablo 4. El Cezire Kanalında Yemen Krizi İle İlgili Haberlerin Sunum Sırası

Katar Krizinden Önce			Katar Krizinden Sonra		
Haberlerin Sunum Sırası	Sayı	Oran %	Haberlerin Sunum Sırası	Sayı	Oran %
Birinci	7	12	Birinci	28	26
İkinci	6	10,5	İkinci	24	22,5
Üçüncü	9	15,5	Üçüncü	17	15,9
Dördüncü	6	10,5	Dördüncü	14	13
Beşinci	10	17,2	Beşinci	8	7,5
Altıncı	6	10,5	Altıncı	7	6,5
Yedinci	8	13,5	Yedinci	3	2,8
Sekizinci	4	6,9	Sekizinci	2	2
Dokuzuncu	1	1,7	Dokuzuncu	0	0
Onuncu	1	1,7	Onuncu	2	2
On birinci	0	0	On birinci	1	0,9
On ikinci	0	0	On ikinci	1	0,9
Toplam	58	100	Toplam	107	100

Katar krizinden önceki sonuçlar şöyledir: Bültenlerde Yemenle ilgili haberler, %17,2 oranla beşinci sırada, %15,5 oranla üçüncü sırada, %13,5 oranla yedinci sırada, %12 oranla birinci sırada verilmiştir. İkinci, dördüncü ve altıncı sıradaki haberlerin sayısı eşit olup %10,5 oranındalardır. Ayrıca Yemen’le ilgili haberler %6,9 oranla sekizinci sırada yayımlananırken dokuzuncu ve onuncu sırada yer alan haberlerin oranlarının her biri % 1,7dir.

Aynı zamanda bülten teaserlarında (manşet) Yemenle ilgili haberlerin bulunduğu bültenlerin oranının (36 bültenden 34’ü) %94,5 olduğu ve teaserında Yemen ile ilgili haber yer almayan bültenlerin oranının ise (2 bülten) %5,5 görülmüştür.

Katar krizinden sonraki sonuçlar şöyledir: Bültenlerde Yemen’le ilgili haberler %26 oranında birinci sırada yer almıştır. Yemen’e ilişkin haberler %22,5 oranıyla ikinci sırada, %15,9 oranla üçüncü sırada, %13 oranla dördüncü sırada, %7,5 oranla beşinci sırada, %6,5

oranla altıncı sırada, %2,8 oranla yedinci sırada, %2 oranla sekizinci ve onuncu sırada, %0,9 oranla on birinci ve on ikinci sırada verilmiştir.

Aynı zamanda bülten teaserlarında (manşet) Yemenle ilgili haberlerin bulunduğu bültenlerin oranı (44 bültenden 42'si) %95,5, teaserında haber yer almayan bültenlerin oranı ise (2 bülten) %4,5'tir.

Genel olarak, Katar krizinden önce Yemen sorunu ile ilgili haberler El Cezire'nin dikkatini çekmekteydi ama yoğun olarak beşinci, üçüncü ve yedinci sırada yayınlandığı görülmüştür. Az da olsa bültenin başında yayınlanan haberler olsa da haberler bülteninin ortalarında yoğunlaşmıştır. Bunun sebebi, El Cezire'nin o dönemde Suriye krizine ve Irak'taki Işid savaşına Yemen krizinden daha fazla önem vermesi olabilir. Bunun yanında o dönemde Arap koalisyonunu desteklediği için Yemen ile ilgili olumsuz haberleri göz ardı etmesi de dikkate değer bir düşüncedir. Bazı bültenlerde ise Yemen hakkında üç haber yer almıştır ve bunlar birinci ve ikinci sırada üst üste yayınlanmıştır. Aynı zamanda Katar krizinden önce, iki haber dışında tüm haberler teaserlar halinde verilmiştir. Bu, Yemen ile ilgili meselelerin El-Cezire için de önemli olduğunu göstermektedir.

Katar krizinden sonra ise El Cezire'nin, Yemen'le ilgili haberleri bültenlerinin başında yayınlama sayısının artması Yemen'e olan ilgisinin arttığını ve önem verdiğini göstermektedir. Bu dönemde Yemen ile ilgili haberler, Arap işleri ile ilgili haberlerden ve uluslararası haberlerden daha önce verilmiştir. El Cezire'nin, Katar krizinden sonra Arap koalisyonuna bakışını olumsuz yönde değiştirdiği görülmüştür. Bu nedenle Yemen ile ilgili haberlerin haber bültenlerinin başında verilmesi normal görülmektedir. Aynı zamanda Katar krizinden sonra, iki haber dışında Yemen ile ilgili tüm haberler bültenlerin teaserlarında yer almıştır. Bülten teaserlarında genellikle vurgulanan insani durumla ilgili haberlerdir, askeri ve siyasi olaylar ise bültenin başında daha az gösterilmiştir.

Genel olarak, bültenin başında gelen haberler çok önemlidir. Bu yüzden Katar krizinden sonra, haberleri bültenin başında izlemek oldukça dikkat çekmiştir. Haberlerin Arap ittifakı için asla olumlu olmadığı, sadece olumsuz olduğu dikkat çekicidir. Dolayısıyla El Cezire'nin amacının dünya önünde Arap ittifakının imajını zedelemek olduğu sonucuna varılabilir.

Konu kategorileri ne söylendi sorusuna cevap veren veri kategorileridir.

4.5. Yemen Krizi ile İlgili Haberlerin Türü

Bu kategori, kanalın neye odaklandığını anlamak için haberleri konularına göre kategorilere ayırmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda haberler türlerine göre sınıflandırılmıştır.

Tablo 5. El Cezire Kanalında Yayınlanan Yemen Krizi İle İlgili Haberlerin Türü

Katar Krizinden Önce			Katar Krizinden Sonra		
Haberin Konusu	Sayı	Oran %	Haberin Konusu	Sayı	Oran %
Askeri	29	50	İnsani İlgi	34	31,8
Politika	18	31	Askeri	25	23,5
İnsani İlgi	5	8,5	Politika	22	20,5
Polis-Adliye	4	7	Polis-Adliye	22	20,5
Sağlık	2	3,5	Sağlık	3	2,8
Ekonomi	0	0	Ekonomi	1	0,9
Dış Haber	0	0	Dış Haber	0	0
Spor	0	0	Spor	0	0
Toplam	58	100	Toplam	107	100

Katar krizinden önce El Cezire Kanalı, bu haber bültenlerinde Yemen’le ilgili askeri, politik, insani ilgi, polis-adliye ve sağlık kategorilerine ait haberler vermiştir. Sonuçlar El-Cezire’nin askeri haberlere (çatışma çerçeveleri) %50 oranında yer verdiğini göstermiştir. Politik haberleri %31, İnsani İlgi ile ilgili haberler %8,5, Polis-Adliye haberleri %7, Sağlık ile ilgili haberler ise %3,5 oranıyla bültenlerde yer almıştır.

Katar krizinden sonra El Cezire Kanalı, haber bültenlerinde Yemen’le ilgili insani ilgi, askeri, politik, polis-adliye, sağlık ve ekonomi haber kategorilerine ait haberler vermiştir. Sonuçlar El Cezire’nin insani ilgi haberlerine odaklanmasının oranının %31,8’e çıkarak arttığını göstermiştir. Askeri haberler %23,5 oranı ile ikinci olmuştur. Politik ve Polis-Adliye haberlerinin her biri %20,5 oranındadır. Sağlıkla ilgili haberlerin oranı %2,8 iken bu kategorideki en az oran %0,9 ile ekonomi haberleri olmuştur.

El Cezire'nin Katar krizinden önce askeri haberlere odaklanması büyük bir ironidir. El-Cezire'nin askeri haberleri yoğun olarak ele alması ve Husi'lere karşı Arap koalisyonunun elde ettiği zaferleri göstermesi Arap koalisyonunu desteklemiştir. Politik haberleri, çatışmaların gösterildiği askeri haberlerden sonra ikinci sırada gelmiştir. Bu haberlerde El Cezire, Arap ittifakının çatışan taraflar arasında diyalog yoluyla barışı istediğini göstermiştir. İnsani tarafın odağı daha sonra gelmiş olup El Cezire, Yemen'deki insani durumun kötüye gitmesi nedeniyle Husi'leri suçlamıştır.

Katar krizinden sonra insani boyuttaki haberlere büyük bir ilgi vardır. El Cezire'nin askeri haberler kadar politik haberleriyle de ilgilenmiş olması ve bunların yanında polis-adliye haberlerine de yer vermesi dikkate değerdir. Bu, Katar krizinden önceki ve sonraki farkın odak noktasıdır. Yani El Cezire kanalı, haberlerinde, Yemen'deki insani ve genel durumun çökmesini Arap İttifakı'na bağlamıştır. Bu dönemde haber sayısı ilk dönemden daha fazladır. çünkü El- Cezire; insani, askeri ve politik haberlerle sınırlı kalmayıp daha fazla konuda haber yayınlamıştır. El Cezire, Arap koalisyonunun kazandığı askeri zaferlere önem vermemiştir ve barış sağlanamamasının, savaşa devam etmek ve Yemen'i yıpratmak isteyen Arap koalisyonundan kaynaklandığını söylemiştir. El Cezire, Polis-Adliye kategorisine ait haberlerinde Yemen'deki kötüleşen güvenlik durumunun BAE ve Suudi Arabistan'dan destek alan silahlı milislerin çoğalmasına bağlı olduğunu belirtmiştir.

Ekonomi ve Sağlık haberlerine gelince, Katar krizinden önce ve sonra bir değişiklik olmamıştır.

4.6. Yemen Kriziyle İlgili Sık Kullanılan Sözcükler

Bu kategoride kanalın ideolojik eğilimi ölçmek için El Cezire kanalında en çok kullanılan sözcükleri sınıflandırılmıştır. Örneğin, bazı kanallar “maktul” terimini kullanırken bazıları “şehit” terimini kullanmaktadır. Bu sayede kanalın yönü belirlenebilmektedir.

Tablo 6. El Cezire Kanalında Yemen Kriziyle İlgili Sık Kullanılan Sözcükler

Katar Krizinden Önce			Katar Krizinden Sonra		
Sık Kullanılan Sözcükler	Sayı	Oran %	Sık Kullanılan Sözcükler	Sayı	Oran %
Husi'ler	167	24	Arap İttifakı	234	32,5
Milisler	103	15	Husi'ler	141	20
Milli Ordu	99	14,5	Meşru Hükümet	70	10
Popüler Direniş	67	9,5	İran	43	6
Arap İttifakı	66	9,5	Milisler	37	5
Meşru Hükümet	46	7	İttifak'ın Ablukası	35	5
Devrik Başkan	36	5,5	Maktullar	34	4,7
Maktuller	26	3,5	Milli Ordu	33	4,5
Barış	24	3,5	İnsani Durum	26	3,7
İran	21	3	Kıtlık	23	3,3
Darbeciler	10	1,5	Popüler Direniş	10	1,3
Kararlılık Fırtınası	8	1,2	Devrik Başkan	9	1,2
Meşruiyet Destek Koalisyonu	6	1	Ensarullah	9	1,2
Husi'nin Ablukası	6	1	Darbeciler	4	0,5
İsyancılar	2	0,2	Kararlılık Fırtınası	4	0,5
İnsani Durum	1	0,1	Barış	3	0,4
İttifak'ın Ablukası	0	0	İsyancılar	2	0,2
Kıtlık	0	0	Meşruiyet Destek Koalisyonu	0	0
Ensarullah	0	0	Husi'nin Ablukası	0	0
Toplam	688	100	Toplam	717	100

Araştırma kapsamında bazı sözcüklerin sıklıkla kullanıldığı görülmüştür. Araştırmanın amacına ulaşması için analiz kapsamında seçilen en önemli sözcükler şunlardır: Husi'ler, Milisler, Milli Ordu, Popüler Direniş, Arap İttifakı, Meşru Hükümet, Devrik Başkan, Maktuller, Barış, İran, Darbeciler, Kararlılık Fırtınası, Meşruiyet Destek Koalisyonu, Husi'nin Ablukası, İsyancılar, İnsani Durum, İttifak'ın Ablukası, Kıtık ve Ensarullah.

Katar krizinden önce sık kullanılan sözcüklerin oranlarına göre sıralaması şöyledir: “Husi'ler”, %24 oranla en fazla kullanılan sözcüktür. Ardından sırasıyla %15 oranla “Milisler”, %14,5 oranla “Milli Ordu”, %9,5 oranlarında “Popüler Direniş” ve “Arap İttifakı”, %7 oranla “Meşru Hükümet”, %5,5 oranla “Devrik Başkan”, %3,5 oranlarında “Maktuller” ve “Barış”, %3 oranla “İran”, %1,5 oranla “Darbeciler”, %1,2 oranla “Kararlılık Fırtınası”, %1 oranlarında “Meşruiyet Destek Koalisyonu” ve “Husi'nin Ablukası”, %0,2 oranla “İsyancılar” ve %0,1 oranla “İnsani Durum” sözcükleri kullanılmıştır.

Katar krizinden sonra ise sık kullanılan sözcüklerin sıralaması şöyledir: “Arap İttifakı” terimi %32,5 ile en yüksek oranda kullanılmıştır. Ardından sırasıyla “Husi'ler” %20, “Meşru Hükümet” %10, “İran” %6, “Milisler” ve “İttifak'ın Ablukası” %5, “Maktuller” %4,7, “Milli Ordu” %4,5, “İnsani Durum” %3,7, “Kıtık” %3,3, “Popüler Direniş” %1,3, “Devrik Başkan” ve “Ensarullah” %1,2, “Darbeciler” ve “Kararlılık Fırtınası” %0,5, “Barış” %0,4, “İsyancılar” terimi %0,2 oranla kullanılmıştır.

Katar krizinden önce El Cezire Kanalı, çatışan tarafları farklı isimlerle tanımlamıştır. İttifak ve Yemen hükümetini, “Meşru Hükümet, Milli Ordu, Popüler Direniş Arap İttifakı ve Kararlılık Fırtınası” olarak nitelendirmiştir. Eski Yemen Başkanı ve Ensarullah Gurubu'nu ise “Husi'ler, Darbeciler, İsyancılar, Milisler ve Devrik Başkan” olarak nitelendirmiştir. El Cezire her iki tarafın kurbanlarını da “Maktul ve Kayıplar” olarak tanımlamış ve “Şehit” kelimesini kullanmamıştır.

Katar krizinden önce El Cezire çoğunlukla, Yemen meşru hükümetine karşı savaştıkları için Husi'ler hakkında “İran'dan destek aldıkları, darbeciler, milisler” olarak söz etmiştir. Arap ittifakını, Yemen'de meşruiyeti destekleyen bir ittifak olarak nitelendirmiştir. El Cezire; Husi'lerin Yemen kentlerini, özellikle Taiz'ı abluka altına aldığını söylemiştir ve Arap

koalisyonunun Husi'leriyle diyalog yoluyla çağırıldığı barıştan bahsetmiştir. Bütün bunlar, El-Cezire'nin Yemen'in meşru hükümetini desteğini ve onu tanıdığını göstermektedir.

Katar krizi sonrasında El Cezire, çatışan tarafların tanımlanmasını değiştirmemiştir. Yalnızca Husi'leri tanımlarken “Ensrarullah” terimini eklenmiştir. Kanal, Husi'leri “Ensarullah” kelimesiyle dengelemek ve tatmin etmek istediği için bunu yapmış olabilir. El Cezire; Yemen'deki insanların koalisyon tarafından dayatılan hava, deniz ve kara ablukasından ötürü acılar çektiğini belirtmiştir. Koalisyondan Yemen'in meşruiyetini desteklediği şeklinde hiç bahsetmemiştir. Aslında, şehirleri kuşatan ve yiyeceklerin nüfusa girmesini engelleyen Husi karşısında Arap koalisyonu da Husi'leri kuşatıp onlara silahların gelmesini önlemiştir. Meşru hükümet tarafından kurtarılamayan ve Husi'lerin hala içerisinde bulunduğu “Hodeidah” gibi bazı şehirlerde açlık olduğu bilinmektedir. Fakat El Cezire, Husi'leri hiç eleştirmeksizin Arap ittifakını eleştirmiş ve Yemen'deki kıtlığa ve insani durumun bozulmasına neden olmakla suçlamıştır. Bu yüzden El Cezire kuşatma, kıtlık ve insani durum terimlerini kullanmıştır: El-Cezire'ye göre Arap koalisyonu Yemen'i kuşatmaktadır ve kıtlık ve insani durumun bozulmasına neden olmuştur. El Cezire'nin, sık sık devrik başkan olarak tanımladığı ve Husi'lerle müttefik olan eski Yemen Devlet Başkanı Ali Abdullah Saleh'e karşı olumsuz söylemini yumuşattığı görülmektedir. Çünkü; Ali Abdullah Saleh, Husi'lere karşı Arap koalisyonundan yardım istediğinde ve onları devirmeye çalıştığında 2017 sonunda Sanaa'da Husi tarafından öldürülmüştür. Katar krizinden sonra El Cezire Arap İttifakı'na karşı çıkmıştır aynı zamanda Husi'ye yaklaşmıştır ayrıca Yemen meşru hükümetini destekleme pozisyonunda kararlı kalmıştır. Katar krizi sonrası bu kategori analizinin özeti: Milli ordu, popüler direniş, barış ve hatta Husi'ler, milis ve isyancılar terimlerinin sıklığı büyük ölçüde azalmıştır. Bunun nedeni, El- Cezire Arap koalisyonunu eleştirmeye ve çarpıtmaya odaklanmıştır. Bu yüzden Arap koalisyonu hakkında “İttifak'ın Ablukası” sözcükleri çok tekrarlanmıştır ve El Cezire artık Arap koalisyonunun istediği barıştan, krizden önce olduğu gibi bahsetmemiştir. Katar krizinden önce ve sonra İran kelimesinin tekrarlanmasına gelince, El Cezire, Husi hareketinin İran'la olan bağlantısından bahsetmiştir. Öte yandan, Yemen'de barış isteyen bir ülke olarak İran'a daha fazla ve olumlu bir şekilde değinmiştir.

4.7. Yemen Kriziyle İlgili Haberin Yönü

Bu kategori, kanalın politikasını anlayabilmek için haberlerin yönünü belirlemektedir. Bu doğrultuda El Cezire Kanalındaki haberler Arap ittifakı için olumlu, olumsuz ve nötr olarak sınıflandırılmıştır.

Tablo 7. El Cezire Kanalında Kriziyle İlgili Haberin Yönü

Katar Krizinden Önce			Katar Krizinden Sonra		
Haberin Değerlendirmesi	Sayı	Oran %	Haberin Değerlendirmesi	Sayı	Oran %
Arap İttifakını Destekleyen Olumlu	29	50	Arap İttifakına Karşı Olumsuz	70	65,5
Nötr	22	38	Nötr	20	18,5
Arap İttifakına Karşı Olumsuz	7	12	Arap İttifakını Destekleyen Olumlu	17	16
Toplam	58	100	Toplam	107	100

Katar krizinden önce, El Cezire Kanalı'nın haberleri Arap İttifakı'na yönelik olarak %50 oranında olumluydu. Nötr haberler %38 oranındayken olumsuz haberler ise %12 oranındaydı.

Katar krizinden sonra ise olumsuz haberler %65,5'a yükselmiştir. Nötr haberlerin oranı %18,5 iken olumlu haberler %16'dır.

Katar krizinden önce, El Cezire'de yayınlanan haberlerin yarısı; çatışma, öldürme ve savaş hakkında olup Arap İttifakı'na karşı olumlu, Husi'lere karşı ise olumsuz yönde verilmiştir. Olumlu haberler barış, anlaşma ve uzlaşma hakkında Arap koalisyonunun menfaatleri doğrultusunda olan haberlerdir. Arap koalisyonuna yönelik olumsuz haberlere gelince, savaşın çözülmesindeki gecikmeden ve Yemen hükümetini yeterince desteklememesinden bahsetmiştir. Haberlerin geri kalanı nötr kalmıştır.

Katar krizinden sonra durum tamamen değişmiş, koalisyon hakkında olumsuz haberler, tüm haberlerin üçte ikisini oluşturmuştur ve hepsi Arap koalisyonuna karşıdır. Olumlu haberler; İttifak tarafından sağlanan yardım çalışmalarına, barış inisiyatiflerine ve Yemen krizine yönelik

diyalog yoluyla verilen siyasi çözümlere değinmiştir. Ancak, bu tür haberlerin yüzdesi, tarafsız ve olumsuz haberlere göre daha düşüktür.

Olumsuz haberlerin çoğu; Arap koalisyonunun ülkeyi bölmeye çalışmaktan, meşru hükümete karşı darbe milislerini desteklemesinden, Yemen’i yıpratmasından ve Yemen ordusunun kapasitesini kısıtlamasından, sivilleri öldürmesinden, petrol ve gaz yağmalamasından, adaları ve limanları işgal etmeye çalışmasından bahsetmiştir. El Cezire’nin Arap koalisyonuna olumsuz bakışı, Yemen’deki bu ittifakın başarısızlığının bir sonucu değildir. Bunun ana nedeni, koalisyonun (Suudi Arabistan, BAE) Katar’a düşmanlığı ve ülkedeki rejimi değiştirme girişimidir. Bu, Katar/Körfez diplomatik krizinin patlak vermesine ve Katar’ın Yemen’deki koalisyondan çekilmesine yol açmıştır.

4.8. Yemen Kriziyle İlgili Haber Dengesi

Bu kategori, kanalın nesnellik derecesini belirlemek için haberin dengesini ölçmeyi hedeflemektedir. Araştırmacı, El Cezire’de haberlerin denge derecesini kanalda sunulan görüşlere göre sınıflandırmıştır.

Tablo 8. El Cezire Kanalında Yemen Kriziyle İlgili Haber Dengesi

Katar Krizinden Önce			Katar Krizinden Sonra		
Haber Dengesi	Sayı	Oran %	Haber Dengesi	Sayı	Oran %
Tek Yönlü Bakış Açısından	41	70,5	Tek Yönlü Bakış Açısından	40	37,5
Belirtilmemiş	17	29,5	Birden Fazla Bakış Açısından	36	33,5
Birden Fazla Bakış Açısından	0	0	Belirtilmemiş	31	29
Toplam	58	100	Toplam	107	100

Katar krizinden önce, Tek Yönlü Bakış Açısından haberler %70,5 ile en yüksek orana sahiptir. Belirtilmemiş haberler %29,5 oranındadır. Birden fazla bakış açısından haber yayınlanmamıştır.

Katar krizinden sonra ise Tek Yönlü Bakış Açısından haberler %37,5 ile en yüksek orana sahiptir. Birden fazla bakış açısından haberler %33,5 oranında, belirtilmemiş haberler ise %29 oranındadır.

Katar krizinden önce, El Cezire, haberlerinin üçte ikisinden fazlası Yemen meşrû hükümeti ve Arap koalisyonunun bakışını yalnızca tek yönlü açıdan desteklerken, birden fazla bakış açısına sahip olan haberlere hiç değinmemiştir. Haberlerin geri kalan üçte birinin yönleri belirtilmemiştir. Arap koalisyonunu destekleyen ve Husi'yi eleştiren sadece tek yönlü bakış açısına sahip haberler varken, birden fazla bakış açısını içeren haber olmadığı dikkat çekmiştir. El Cezire, Husi tarafının bakış açısını ekranında ve haberlerinde kasıtlı olarak göstermemiştir. Aynı zamanda Arap ittifakına Yemen'deki askeri operasyonlarını haklı çıkarma fırsatı vermiştir. Basitçe söylemek gerekirse, bu El Cezire'den Arap koalisyonuna gelen bir desteği çünkü El- Cezire'nin sahibi olan Katar krizden önce bu ittifakın bir üyesidir.

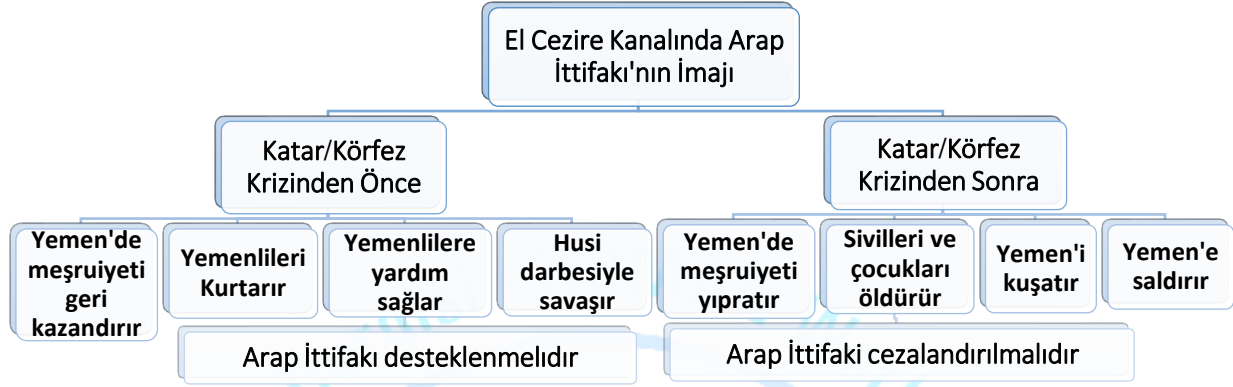
Katar krizinden sonra El Cezire tarafından ele alınan haberlerin neredeyse üçte biri Husi'yi destekleyen tek yönlü bakış açısına sahipti. Birden fazla bakış açısıyla yapılan haberler de tüm haberlerin üçte birlik kısmı oluşturmuştur. Bunun sayesinde El Cezire, Husi ve Yemen meşruiyetinin görüşlerini aynı anda sunmuştur. Haberlerin geri kalanının yönleri belirtilmemiştir. Burada Arap koalisyonunun görüşlerini çok fazla benimsemek dikkat çekicidir. Çünkü El Cezire, koalisyonu Yemen'de dış saldırgan olarak sınıflandırırken meşru hükümet ve Husi çatışmasını içsel değerlendirmiştir.

Bu gerçek, Katar ile Körfez ülkelerinden Suudi Arabistan, BAE, Bahreyn ve Mısır arasındaki anlaşmazlığın ve krizin sonucudur.

İçerik analizine ve önceki bulgulara göre, El Cezire'nin Katar krizden önce Arap ittifakı yönünde önyargılı olduğu söylenebilir. Katar krizinden sonra objektif ve dengeli hale gelmiş, tüm tarafları eşit olarak ele almıştır. Buradaki soru şudur: El Cezire'nin söylemi neden Katar krizinden önce dengeli değildir?

Araştırmacının görüşüne göre El Cezire, bir dönemde objektif değildir. Çünkü eğer objektiflik gerçekleştirilirse, medyadaki en önemli şey olan denge de kesinlikle gerçekleştirilecektir. El Cezire'nin bu krizden sonra Arap ittifakına olan bakışını değiştirdiği çok açıktır. El Cezire'nin Katar krizinden önce ve sonra Arap ittifakına yönelik yapılan

söylemindeki karşılaştırmayla kanalın Arap ittifakını tanımlamak için kullandığı en belirgin cümleler gözlenmiş ve El Cezire’de Arap ittifakının imajı aşağıdaki gibi ortaya çıkmıştır:

Şekil 1. Katar Krizinden Önce ve Sonra El Cezire’de Arap İttifakı’nın İmajının Karşılaştırılması

Analiz, bulgular ve önceki yorumlar ışığında, El Cezire kanalının Katar krizinden önce ve sonra Yemen’deki Arap koalisyonunun operasyonlarına ilişkin tutumunu aşağıdaki şekilde açıkça belirleyebiliriz:

	Katar/Körfez Krizinden Önce	Katar/Körfez Krizinden Sonra
Destek	√	Destek
Karşı		Karşı √
Tarafsız	—	Tarafsız —

Şekil 2. El Cezire Kanalının Katar Krizinden Önce ve Sonra Yemen’deki Arap İttifak Operasyonları ile İlgili Tutumunun Karşılaştırılması

Genel Değerlendirme ve Sonuç

Bu araştırma, El Cezire’nin Katar/Körfez krizinden önce ve sonra Yemen kriziyle ilgili olayları nasıl ele aldığını belirlemeyi amaçlamış ve krizden bir yıl önce ve bir yıl sonra El Cezire kanalında yayınlanan tüm ana haber bültenlerin içeriğini analiz ettikten sonra aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır:

El Cezire kanalının Yemen krizine olan ilgisi, diğer uluslararası haberlerle karşılaştırıldığında çok büyüktür. Yemen krizine geniş bir zaman ayırmış ve Arap koalisyonu ile ilgili haberlerin çoğu bültenlerin teaserlarında yer almıştır. Bunun bir benzeri, Hana Ashour'un (2017) içerik analizi araştırmasına göre El Cezire'nin Suriye krizine olan bakışında olmuştur.

Katar krizinden önce El Cezire, Yemen'deki muhabir ağından yararlanmış ve muhabirlerinden gelen Arap ittifakını destekleyen haberleri iletmiştir. Ancak Katar krizinden sonra bu ofisler kapatılmıştır. Böylece kanal haber kaynağı olarak örgütleri ve ajansları kullanmış, Arap ittifakıyla ilgili olumsuz haberlerle ilgilenmiştir. El Cezire'nin kaynakları güvenilirlik ve profesyonellik için kullanmaya istekli olduğu açıktır ancak bu kaynakları kendi lehine kullanmıştır ve kaynaklardan El Cezire'nin sahibi olan Katar Devleti politikasına neyin hizmet edeceğini seçmiştir.

El Cezire'nin sert görüntüleri kullanması, kanalın görüntünün gücünün savaşları sürdürmek gibi bir liderlik meselesi olduğunu anlattığını kanıtlamaktadır. Spikere eşlik eden canlı sahneler vardır ve El Cezire bu sahneleri kendi medya politikasına hizmet etmek için kullanmıştır. Bu, El Cezire'nin, Reema Al-Bağdadi (2010) tarafından yapılan bir araştırmada İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırganlığına ilişkin bakışına benzer olduğu görülmektedir. El Cezire, Yemen'deki Arap koalisyonunun operasyonlarını desteklerken Katar krizinden önce Yemen'de olduğu gibi, Gazze sorununa hizmet etmek için fotoğraflar, sahneler ve konuklarla diyaloglar kullanmıştır ancak Katar krizinden sonra bunun tam tersi bir durum söz konusudur.

Katar krizinden önce, haberlerin çoğu haber bülteninin ortalarında yayınlanmıştır ancak krizden sonra haberlerin çoğu haber bülteninin başında yayınlanmıştır. Rapor, Yemen'deki Arap koalisyonu operasyonları ele alırken en çok kullanılan basın şablonudur. Bültenlerin başında öncelik olarak Yemen krizi ile ilgili haberler sunması, El Cezire'nin Arap koalisyonuna yönelik ışık tutarak eleştirilerini artırdığının kanıtıdır.

Katar krizinden önce El Cezire'den gelen haberlerin çoğu barış müzakereleri, Yemen hükümetinin hareketleri ve Arap koalisyonu ile ilgili olmakta olup askeri gelişmeler ve politik haberler daha sonra gelmiştir. Ancak krizden sonra insani ilgi haberleri ortaya çıkmıştır ve Polis-Adliye haberlerinin yüzdesi artmıştır. Arap koalisyonuna karşı yöneltilen şuydu: Arap

Koalisyonu, Yemen’deki kötüye giden insani durumun, kıtlığın ve sivillerin öldürülmesinin ana nedenidir, oysa krizden önce onu desteklemiştir. El Cezire Yemen’deki Arap koalisyonunu ele alırken politik, askeri ve ekonomi haberlerin yanı sıra insani ilgi, sağlık ve polis-adliye haberlerine de yer vererek çeşitli türde haberler yayınlamıştır. Hana Ashour (2017)’un Suriye krizi üzerine yaptığı araştırma göstermektedir ki El Cezire, Suriye krizinde, Yemen’de olduğu gibi çeşitli haberlere yer vermeyip çoğunlukla askeri ve insani ilgi haberleri yayınlamıştır.

El Cezire, Yemen sokaklarında kullanılan sözcükleri kullanarak Yemen’deki çatışmanın taraflarını sınıflandırmasında akıllı bir rol oynamıştır. El Cezire; Husi’leri “milisler ve isyancılar” olarak, Husi’ler grubu ile müttefik olan eski Cumhurbaşkanı Saleh’i ise “devrik başkan” olarak nitelendirmiştir. Ancak temel fark, Katar krizinden önce ve sonra Arap ittifakını nitelendirmesindeydi. El Cezire Arap koalisyonunu “Yemen’de Meşruiyeti Destekleme İttifakı” olarak adlandırırken ve krizden sonra bu “Yemen’i kuşatan ve yıpratın koalisyon” olmuştur.

El Cezire kanalı, Katar Krizi öncesi Arap İttifakı’nın sadece olumlu yönlerini göstermiştir ve sivilleri hava saldırılarıyla öldürmelerini, eksikliklerini ve hatalarını vurgulamamıştır. Buna karşılık, El Cezire Husi’lerin tüm olumsuz yönlerine ve sivillere karşı işlenen tüm savaş suçlarına karşı haber yapmıştır. Bundan dolayı El Cezire, Husi’nin gözünde birincil düşman haline gelmiştir. Körfez krizinden sonra Katar, Arap İttifakı’ndan ayrılmıştır ve El Cezire, ittifaka karşı çıkmaya başlamıştır. El Cezire, ayrıca savaşın başlamasından sonra ilk kez, 9 Nisan 2020’de Husi’ler tarafından kontrol edilen başkent Sanaa’ya bir muhabir atamıştır. Araştırma sonuçları göstermektedir ki El Cezire, haberlerinde Yemen’deki insani durumun bozulmasındaki en büyük payı Yemen’i abluka altına alan Arap İttifakı’na vermiştir. Bu tutarsızlık, El Cezire, Hana Ashour’un araştırmasında Suriye krizini ele alırken mevcut değildi. Çünkü El Cezire, olayları, Suriye krizinin başlangıcından bugüne kadar Suriye’nin rejime karşı muhalefetini destekleyen bağlamda ele almaktadır.

Haber dengesi ile ilgili olarak, Katar krizinden önce El Cezire sadece Arap ittifakının bakış açısını sunmuştur, ancak krizden sonra genel olarak Husi tarafındaki bakış açısı sunmuş ve bazen daha az olmakla beraber koalisyonun bakış açısını göstermiştir. El Cezire’nin, Katar krizinden sonra Husi ve Yemen hükümetinin bakış açılarını vurgulaması ve Arap

koalisyonunun “Yemen” krize taraf değilmiş gibi marjinalleşmesi, Katar’ın (El Cezire kanalının sahibi) Yemen’deki müdahalesine karşı tutumunu açıkça göstermektedir. Reema Al-Bağdadi (2010) tarafından yapılan içerik analizi araştırmasında El Cezire’nin, İsrail’in Gazze’deki saldırganlığına olan bakışının bir benzeri görülmektedir ve bu araştırmaya göre, El Cezire, İsrail’den önce Hamas’ın bakış açısına odaklanmıştır. El Cezire sloganı “görüş ve öteki görüş” olmasına rağmen -dengeye ulaşmak için birden fazla bakış açısını vurguluyor olabilir bir bakış açısını diğerinden daha önce göstermekte olup diğerinden daha fazla zaman ayırmaktadır.

Daha önce bahsedilen benzer araştırmalarda, El Cezire kanalının Suriye krizi ve İsrail’in Gazze’ye yönelik saldırganlığı ele alınmış ve kanalın bakışı sabit olarak İsrail’e karşı Filistin direnişi “Hamas”a ve Suriye rejimine karşı Suriye muhalefetine yönelmiştir. Bu araştırmada, El- Cezire’nin olaylara bakışı belirli bir tarafa yönelik olmayıp, aksine iki farklı yöndeydi: Katar’ın Körfez ile olan diplomatik krizinden önce, Arap koalisyonu ile aynı yönde iken krizden sonra zıttı yönde olmuştur. Bu kabul edilemez bir çelişkidir.

Birçok izleyici El Cezire’nin; Katar krizinin ardından Yemen’deki Arap Koalisyonu’nun operasyonlarını ele almasına kadar kanalın Katar Devleti’ne ait olduğunu bilmemekteydi. El- Cezire kanalı, Katar siyasetine göre bu ittifaka karşı Arap ittifakının destekçisi olduğunda bu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla medyanın tarafsız olduğunu ve herhangi bir siyasi gündeme tabi olmadığını söylemek tamamen yanlıştır. Kitle iletişim araçları, habercilikte profesyonellik ve denge aramasına rağmen, bu nesnelliği uygulama süreci hala zordur.

Sonuç olarak, El Cezire’nin Katar krizinden sonra Arap İttifakı, Husi’ler ve Yemen meşru hükümeti ile ilgili haberlerinde dengeli olduğu görülmektedir. Ancak bu dengeli tavır gazetecilik sorumlulukları nedeniyle değil Katar devlet politikasının değişmesi nedeniyle. Dolayısıyla, El- Cezire, Yemen krizine ve Arap İttifak’ı Operasyonlarına yönelik bakışını ve söylemini Katar devletinin politikasına göre değiştirmiştir. Bu araştırmada bahsedilen sonuçlardan, El Cezire’nin genel olarak Yemen krizine, özellikle Arap koalisyonunun Yemen’deki askeri operasyonlarına yönelik bakışının ve haberleri ele almasının çok başarılı ve kapsamlı olmadığı sonucuna varabiliriz.

Kaynakça

- Abdülhasan, H. (2017). *Körfez-Katar ilişkilerinin kriz nedenleri*. Doha: Arap Araştırma Merkezi ve Politikaları Çalışması.
- Al-Abed, A. A. (2006). *Uzmanlaşmış kanallar: Türleri, izleyicileri, araştırmaları ve etiği*. Kahire: Arap Düşünce Kitabevi.
- Alarabiya Kanalı (2015). *Yemen hükümetinin Aden'e dönüşü*, 18.12.2018, <https://bit.ly/2U2xYnz>
- Alaraby, A. (2017). *Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Mısır, Bahreyn ve Yemen, bir teşvik kampanyası sonrasında Katar ile ilişkilerini kesmiştir*, 11.02.2019, <https://bit.ly/2rVIfs1>
- Al-Bağdadi, R. (2010). *El Cezire ve Alarabiya kanalı'nın, İsrail'in Gazze'ye saldırmasına bakışı*. Doha: El- Cezire Araştırma Merkezi.
- Aljadid, A. (2019) *El Cezire, Abluka Devletlerinin medyasını yenmiştir*, 01.02.2020, <https://bit.ly/2OEAYXi>
- Al-Masry, A. (2015). *Kararlılık fırtınası ve umudun geri dönüşü arasında*. İstanbul: Anadolu Ajansı.
- Almjhar (2014). *El Cezire, Arap bölgesinde en çok izlenen kanaldır*, 20.12.2018, <https://bit.ly/2TZbRU3>
- Alyoum (2017). *Suudi Arabistan neden Katar'ı Al-İhsa bölgesine eklemesinde başarısız oldu?*, 06.11.2019, <https://alyoum8.net/print/8368>
- Arslan (2014). Öğrenci ve öğretmen endişeleri ile ilgili bir inceleme; Metodoloji dersleri ve öğretim uygulamasının neden olduğu olası değişiklikler. Yayımlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Ashour, H. (2017). *El Cezire kanalı'nın Suriye krizine bakışı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Umm Al-Bouaghi Üniversitesi, Cezayir.
- Baba, M. S. (2012). *El Cezire, başarı hikayesi*, 22.12.2018, <https://bit.ly/2WmCQ8y>
- Barakat, Y. (2019). *Katar satış belgeleri*, 11.10.2019, <https://www.elmogaz.com/node/525363>

- Beckerle, K. (2016). *Birleşmiş Milletler kara listesinde Arap Koalisyonu*, 30.12.2018, <https://www.aljazeera.net/news/arabic/#tr>
- Devran, Y. Ö. (2018). *Katar krizi ve El Cezire: Ortadoğu'da özgür yayıncılığın geleceği*. Gümüşhane: Gümüşhane Üniversitesi.
- El Cezire (2015). *El Cezire Medya Enstitüsü*, 04.03.2019, <https://bit.ly/2JJvMBG>
- El-Khazandar, S. (2018). *El Cezire'nin profesyoneli hakkında medya ve siyaset bilimi profesörlerine ait bir anket*. Amman: Bilgi Dünyası Anketlerinin Merkezi.
- El-Masry, B. (2017). *Katar: Dış politikasında değişiklikler*. Kahire: Arap Demokratik Merkezi.
- France-Presse Ajansı (2017). *Katar: Abluka Devletlerinin taleplerinin listesi makul değil ve Doha'nın egemenliğinin ötesine geçmiştir*, 02.04.2019, <https://bit.ly/2IkEPYd>
- Hasan, A. (2015). *Kral Salman; Husi'lere karşı askeri operasyonların başlangıcını yönetiyor*. Dubai: Alarabiya, 11.12.2018, <https://bit.ly/2U2xYnz>
- Oğlu, D. (2015). *Yemen'deki Arap İttifakı hakkındaki gerçek nedir?*, 25.12.2018, <https://2u.pw/yGzb9>
- Qurban, A. (2017). *Boykot Ülkeleri, Kuveyt'in talebini kabul etmiş ve Katar'a 48 saat zaman vermiştir*, 11.12.2019, <https://www.al-madina.com/article/530687>
- Salim, H. A. (2007). *Medyanın, Lübnan'daki savaş olaylarına karşı Mısır kamuoyunun bilgi ve eğilimlerini şekillendirmedeki rolü. Arap vatandaşının medya, kültürel ve sosyal inşası*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kahire Üniversitesi, Kahire.
- Sharq, A. (2018). *Taiz'deki El Cezire bürosu Suudi Arabistan'ın talebi üzerine Kapatılmıştır*, 29.12.2018, <https://www.al-sharq.com/>
- Şahin, A. Abdulhamid, M. (2018). *Uydu haber bültenlerinde haber hikayesi*. Kahire: Taiba Yayıncılık ve Dağıtım Kurumu.
- Thuhiba, M. (2010). *Çağdaş medya*. Ürdün: Çağdaş Yayıncılık ve Dağıtım Kütüphanesi.
- WASHINGTON ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ (2015). *Firmness storm operation*. Washington: Washington Research Institute.
- WFP (2019). *Yemen crisis: Pope Francis prays for children of Yemen*. Rome: CNN.
- Ziani, F. (2014). *El Cezire'nin tarih*, 29.05.2019, <https://bit.ly/2FDMepv>